

دانشگاه ایستادن و بلوچستان

تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت کارآفرینی - گرایش عمومی

عنوان:

بررسی کارآمدی برنامه های درسی مراکز آموزش عالی در راستای

پرورش کارآفرین از دیدگاه متخصصان

(مطالعه در مراکز آموزش عالی شهرستان زاهدان)

استاد راهنما:

دکتر امین رضا کمالیان

استاد مشاور:

دکتر زهرا وظیفه

تحقیق و نگارش:

میثم شهبازی

اردیبهشت ۱۳۹۳

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب میثم شهبازی تعهد می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: میثم شهبازی

امضاء

سپاس و ستایش خدای را که آثار قدرت او بر چهره روز روشن تابان است

و انوار حکمت او در دل شب تار درفشان.

آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا

بدان بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

تقدیم به پدرم:

که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی ایستادگی را تجربه کنم.

تقدیم به برادران :

به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند و وجودشان که مایه دلگرمی من

در زندگی است.

سپاسگزاری

سپاس مخصوص خداوند مهربان را که به انسان توانایی و دانایی بخشید تا به بندگانش شفقت بیاموزد، مهربانی کند و در حل مشکلاتشان یاری‌شان کند، با او معامله کند و در این خلوص انباز نگیرد. سپاس ایزد منان را که به من این فرصت را داد تا به این مرحله از علم رسیده و از هیچ محبتی دریغ نکرد و در تمام مراحل زندگی مرا قوت قلب بود.

تمام مباحثات من در طول تحصیل، نه دست یافتن به درجه‌ای از علم، بلکه فرآسوی آن افتخار شاگردی استادانی بوده است که خود دریایی از معرفت بودند. بسی شایسته است از استاتید فرهیخته و فرزانه‌ام **جناب آقایان دکتر کمالیان و خانم دکتر وظیفه** اساتید راهنما و مشاورم که با کرامتی چون خورشید سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی‌های کارساز و سازنده بارور ساختند، تقدیر و تشکر نمایم.

از اساتید محترم **آقایان دکتر سیدعلیتلی روشن، دکتر نورمحمد یعقوبی، دکتر باقر کرد، دکتر حبیب‌الله سالارزهی**

و... که در طول دوره تحصیل مرا یاری نموده اند سپاسگزارم.

در پایان از همکاری، همدلی و مهربانی همه **دوستان عزیزم**، سجاد حجت دوست، عقیل پرخیده، علیرضا تشکریان جهرمی،

محمدرسول رضایی، شیروان کیوانی که طی این مدت به عناوین مختلف یار و یاورم بودند سپاسگزارم.

چکیده:

این پژوهش با هدف، بررسی کارآمدی برنامه های درسی مراکز آموزش عالی در راستای پرورش کارآفرین از دیدگاه متخصصان می باشد. روش این پژوهش زمینه یابی (پیمایشی) است، جامعه آماری شامل متخصصین و خبرگان آموزش کارآفرینی در موسسات آموزش عالی شهرستان زاهدان که همه اعضا به عنوان جامعه نمونه در نظر گرفته شده است. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته با ۳۹ سؤال بسته استفاده شده است، روایی محتوایی پرسشنامه براساس نظر صاحب نظران حوزه کارآفرینی حاصل و پایایی آن بر اساس آلفای کرانباخ محاسبه شد که برابر ۰/۸۷۲ بدست آمد، تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از آزمون T تک نمونه ای و فریدمن صورت گرفته است. نتیجه کلی این پژوهش نشان می دهد که از نظر متخصصان کارآفرینی لازم است اهداف آموزشی مراکز آموزش عالی در جهت پرورش فراگیر متکی به خود و ریسک پذیر، دارای تفکر انتقادی و همچنین پرورش دهنده مهارتهای ارتباطی، آینده پژوهی، مدیریت و رهبری، شکوفاکننده خلاقیت فراگیر باشد، در روش های تدریس مراکز آموزش عالی از روش های حل مسئله، روش پروژه و اقدام پژوهی استفاده شود. در سازماندهی محتوای آموزشی آموزش عالی از رویکرد میان رشته ای و فرارشته ای بترتیب بعنوان رویکرد محوری و مکمل استفاده شودو مطابق با مطالب نظری و کار عملی و همچنین به روز و متناسب با فناوری اطلاعات و ارتباطات باشد، نحوه ی ارزشیابی مراکز آموزش عالی طوری باشد که فراگیر بتواند در موقعیت واقعی به ارزیابی محدودیت و مشکلات به تحلیل و ترکیب مساله بپردازد. بنابراین، توجه ویژه به برنامه درسی مراکز آموزش عالی می توان فراگیر کارآمد و کارآفرین پرورش داد تا در نهایت بسیاری از معضلات اجتماعی حل شود.

کلید واژگان: برنامه درسی مراکز آموزش عالی، کارآفرین، متخصصان

فهرست

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات پژوهش.....
۲	۱-۱- مقدمه.....
۳	۲-۱- بیان مسئله.....
۵	۳-۱- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق.....
۶	۴-۱- اهداف.....
۶	۱-۴-۱- اهداف کلی.....
۶	۵-۱- سوالات تحقیق.....
۶	۱-۵-۱- سوالات اصلی تحقیق.....
۷	۲-۵-۱- سوالات فرعی تحقیق.....
۷	۶-۱- مدل مفهومی.....
۸	۷-۱- قلمرو تحقیق.....
۸	۱-۷-۱- محدوده موضوعی.....
۸	۲-۷-۱- محدوده مکانی.....
۸	۳-۷-۱- محدوده زمانی.....
۸	۸-۱- مراحل انجام پژوهش.....
۱۰	۹-۱- تعاریف واژگان.....
۱۰	۱-۹-۱- تعاریف مفهومی.....
۱۰	۲-۹-۱- تعاریف عملیاتی.....
۱۱	۱۰-۱- چارچوب پایان نامه.....
۱۲	فصل دوم: ادبیات و پیشینه تحقیق.....
۱۳	۲-۱- مقدمه.....
۱۴	۲-۲- تعریف و ماهیت کارآفرینی.....
۲۲	۳-۲- سیر تاریخی مفهوم کارآفرینی.....
۲۴	۴-۲- ویژگی های کارآفرینان.....
۲۸	۵-۲- ماهیت و اهداف مراکز آموزش عالی.....
۳۱	۶-۲- مراکز آموزش عالی و کارآفرینی.....
۳۳	۷-۲- سابقه آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی در جهان.....
۳۵	۸-۲- سابقه آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی در ایران.....
۳۹	۹-۲- برنامه درسی در مراکز آموزش عالی.....
۴۱	۱۰-۲- مراحل برنامه ریزی درسی در مراکز آموزش عالی.....
۴۴	۱۱-۲- عناصر برنامه درسی مراکز آموزش عالی.....

۴۷	۱-۱۱-۲-اهداف آموزش عالی و کارآفرینی.....
۵۲	۲-۱۱-۲-محتوای برنامه درسی در مراکز آموزش عالی و کارآفرینی.....
۵۵	۳-۱۱-۲-راهبردهای یاددهی- یادگیری در مراکز آموزش عالی و کارآفرینی.....
۵۶	۴-۱۱-۲- روش های تدریس مراکز آموزش عالی و کارآفرینی.....
۵۶	۴-۱۱-۲-۱-روش سخنرانی
۵۷	۴-۱۱-۲-۲-روش حل مسأله.....
۵۸	۴-۱۱-۲-۳-بازدید علمی.....
۵۸	۴-۱۱-۲-۴-مصاحبه با کارآفرینان.....
۶۱	۵-۱۱-۲-منابع آموزشی.....
۶۲	۶-۱۱-۲-فعالیت های یادگیری فراگیران.....
۶۲	۷-۱۱-۲-زمان و فضای آموزشی.....
۶۳	۸-۱۱-۲-گروه بندی فراگیران.....
۶۳	۹-۱۱-۲-ارزشیابی در مراکز آموزش عالی و کارآفرینی
۶۵	۱۲-۲-پیشینه تحقیق.....
۶۵	۱-۱۲-۲-پیشینه تحقیق در داخل ایران.....
۷۲	۲-۱۲-۲-پیشینه تحقیق در خارج از ایران.....
۷۵	۱۳-۲-خلاصه فصل دوم.....
۷۷	فصل سوم: روش شناسی تحقیق.....
۷۸	۱-۳-مقدمه.....
۷۸	۲-۳-انواع تحقیق از نظرهدف تحقیق.....
۷۸	۱-۲-۳-تحقیق بنیادی.....
۷۸	۲-۲-۳-تحقیق کاربردی.....
۷۹	۳-۳-نوع تحقیق از نظر روش تحقیق.....
۷۹	۴-۳-جامعه آماری.....
۷۹	۵-۳-روش نمونه گیری.....
۸۰	۶-۳-مراحل انجام تحقیق.....
۸۰	۷-۳-روش و ابزار گرد آوری داده ها.....
۸۰	۱-۷-۳-مطالعات کتابخانه
۸۰	۲-۷-۳-پرسشنامه
۸۳	۳-۷-۳-مقیاس اندازه گیری.....
۸۳	۸-۳-روش های آماری تجزیه و تحلیل داده ها.....
۸۳	۱-۸-۳-آزمون فریدمن.....
۸۴	۹-۳-روایی پایایی پرسشنامه.....
۸۴	۱-۹-۳-روایی پرسشنامه.....

۸۴	۲-۹-۳. پایایی پرسشنامه
۸۵	۱۰-۳. خلاصه فصل سوم
۸۶	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
۸۷	۱-۴. مقدمه
۸۷	۲-۴. تجزیه تحلیل پرسشنامه
۹۶	۳-۴. تجزیه و تحلیل آمار توصیفی
۹۶	۱-۳-۴. جنسیت پاسخگویان
۹۶	۲-۳-۴. سن پاسخگویان
۹۷	۳-۳-۴. سابقه پژوهش پاسخگویان
۹۸	۴-۳-۴. تحصیلات پاسخ دهندگان
۹۸	۴-۴. نتایج استنباطی
۱۰۷	۵-۴. خلاصه فصل
۱۰۸	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۰۹	۱-۵. مقدمه
۱۰۹	۲-۵. خلاصه یافته های پژوهش
۱۱۰	۳-۵. نتایج پژوهش بر اساس تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده
۱۱۰	۱-۲-۳-۵. سوال اول
۱۱۰	۲-۲-۳-۵. سوال دوم
۱۱۱	۳-۲-۳-۵. سوال سوم
۱۱۲	۴-۲-۳-۵. سوال چهارم
۱۱۲	۵-۲-۳-۵. سوال پنجم
۱۱۳	۴-۵. بحث و نتیجه گیری
۱۱۷	۵-۵. پیشنهادهایی مبتنی بر نتایج و یافته های تحقیق
۱۱۹	۶-۵. پیشنهادهایی برای محققان آینده
۱۲۰	۷-۵. محدودیت های انجام تحقیق
۱۲۰	مراجع
۱۳۰	پیوست ها
۱۳۱	پیوست الف: پرسشنامه
۱۳۳	پیوست (ب): نتیجه آزمون T و میانگین
۱۳۴	پیوست (ج): نتیجه آزمون فریدمن

فهرست جدول ها

- ۲-۱. کثرت تکرار هر یک از عناصر برنامه درسی در ۲۱ تعریف ۴۰
- ۲-۲. مراحل و عناصر برنامه ریزی درسی ۴۳
- ۲-۳. اهداف دوره های آموزش کارآفرینی از دیدگاه بلاک و استامپ ۵۱
- ۲-۴. محتوای برنامه آموزش کارآفرینی از دیدگاه بیچارد ۵۴
- ۲-۵. رهیافت تدریس متعارف در مقایسه با رهیافت تدریس کارآفرینانه ۶۰
- ۲-۶. پیشینه تحقیقات انجام شده در ایران ۶۵
- ۲-۷. پیشینه تحقیقات انجام شده در خارج ۷۲
- ۳-۱. کارآمدی برنامه های درسی و مولفه های آن ۸۱
- ۳-۲. مقیاس اندازه گیری پرسشنامه ۸۳
- ۳-۳. مقادیر آلفای کرونباخ برای پرسشنامه ۸۴
- ۴-۱. توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مربوط به ویژگی های اهداف آموزشی مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۸۷
- ۴-۲. توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مربوط به ویژگی های انتخاب و سازماندهی محتوای آموزشی برنامه های درسی مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۹۰
- ۴-۳. توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مربوط به ویژگی های به ویژگی هایی فعالیت های یاددهی - یادگیری در مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۹۲
- ۴-۴. توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مربوط به شیوه ها و روش های تدریس مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۹۳
- ۴-۵. توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مربوط به شیوه و ویژگی های ارزشیابی از آموخته ها و عملکرد دانشجویان در مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۹۴
- ۴-۶. محاسبه فراوانی جنسیت پاسخگویان ۹۶
- ۴-۷. محاسبه فراوانی و درصد سن پاسخگویان ۹۷
- ۴-۸. فراوانی و درصد سابقه پژوهش پاسخگویان ۹۷
- ۴-۹. فراوانی و درصد تحصیلات پاسخگویان ۹۸
- ۴-۱۰. آماره های مربوط به آزمون T تک نمونه ای ، ویژگی های اهداف آموزشی برنامه درسی برای پرورش کارآفرین ۹۸
- ۴-۱۱. میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن برای ویژگی های اهداف آموزشی مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۹۹
- ۴-۱۲. آزمون T تک نمونه ای مربوط به ویژگی های انتخاب و سازماندهی محتوای آموزشی برنامه های درسی مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۱۰۰
- ۴-۱۳. میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن برای ویژگی های انتخاب و سازماندهی محتوای آموزشی برنامه های درسی مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین ۱۰۱

- ۴-۱۴. نتایج آزمون T تک نمونه ای مربوط به ویژگی های فعالیت های یاددهی - یادگیری در مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین..... ۱۰۲
- ۴-۱۵. میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن مربوط به ویژگی های فعالیت های یاددهی - یادگیری مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین..... ۱۰۳..
- ۴-۱۶. نتایج آزمون T تک نمونه ای مربوط به روش های تدریس در مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین..... ۱۰۴
- ۴-۱۷. میانگین رتبه ها بر اساس آزمون فریدمن مربوط به روش های تدریس برنامه های درسی مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین..... ۱۰۴
- ۴-۱۸. نتایج آزمون T تک نمونه ای مربوط به شیوه ها و ویژگی های ارزشیابی از آموخته ها و عملکرد دانشجویان در مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین..... ۱۰۵
- ۴-۱۹. میانگین رتبه ها در آزمون فریدمن برای شیوه و ویژگی های ارزشیابی از آموخته ها و عملکرد دانشجویان در مراکز آموزش عالی برای پرورش کارآفرین..... ۱۰۶

فهرست اشکال

عنوان

- ۱-۱. مدل مفهومی تحقیق..... ۷
- ۱-۲. مراحل انجام پژوهش..... ۹
- ۱-۳. چارچوب پایان نامه..... ۱۱

فصل اول

کلیات تحقیق

هدف غایی و آرمانی نظام آموزشی، پرورش انسان های خلیفه الهی و فرهیخته می باشد؛ انسان هایی که در تمامی ابعاد رشد یافته باشند و بتوانند از همه توانایی های بالقوه خود که خداوند در درون آنها قرار داده است، به نحو مطلوب در جهت زندگی بهتر و کسب رضای خداوند استفاده کنند که این امر نیازمند سیستم آموزشی کارآمد است تا بتواند ذهن انسان را در برابر آنچه رخ می دهد با استفاده از شیوه های آموزشی نوین و برقراری ارتباط و کسب تجربه و یادگیری با دیگران بگشاید. یکی از مراکز برای شکوفا کردن استعدادها و پرورش کارآفرین دانشگاه ها هستند، دانشگاهی که به عنصر انسانی بعنوان مهم ترین سرمایه و منبع پایان ناپذیر الهی است تکیه و در میان انسانها به افراد خاصی که کارآفرین نامیده می شود توجه خاصی می کند. که به طور فعال در پویایی جامعه تلاش می کنند و در خصوص کسب و کار به نوآوری می پردازند و تلاش می کنند در شکل دادن آینده جامعه مثرتر باشند و با راه حل های خلاقانه خودشان معضل بیکاری را در کشور کاهش بدهند. (استادزاده، ۱۳۸۲)

به قرن بیست و یکم میلادی در حالی پا گذاشته شده، که قرن گذشته را، شاهد تلاش روزافزون بشریت برای ارتقای سطح علمی خویش در ابعاد مختلف بوده است، تلاشی فراگیر و جهانی برای گسترش آموزش عالی، بعنوان اصلی ترین و موثرترین نهادی که می تواند نقش اساسی را در توسعه پایدار^۱ کشور ایفا کند، ارقام حاکی از استقبال جوامع بشری به آموزش در تمام سطوح است و به موازت آن کیفیت برتر، مدیریت موثرتر، و انطباق برنامه های آموزشی با نیازهای این جوامع مورد توجه خاص قرار گرفته است، تا آنجا که ناظران برجسته اقتصادی جهان، نه مواد اولیه، نه منابع نیرو (انرژی) و نه سرمایه، بلکه "آموزش" و "نیروی انسانی" را عامل اصلی توسعه دانسته اند قالب هدف گذاری یونسکو برای آموزش که آن را "بودن"، "عمل کردن"، "باهم زیستن" و "یاد دادن" می شناسد، حکایت روشنی از این اهمیت دارد (جاودانی، ۱۳۷۸).

علل اساسی ضعف دانشگاه ها در کشورهای جهان سوم در نوشته های بسیاری مورد بررسی قرار گرفته است، بیشتر دانشگاه های این کشورها از نظر ساختار عملکرد، دانشگاه های قدیمی جوامع صنعتی را الگو قرار داده اند و

1. Sustainable development

همچنین بسیاری از برنامه های ملی توسعه این دانشگاه ها نیز تقلیدی از دانشگاه های کشورهای توسعه یافته بوده است (منصورى، ۱۳۸۰).

همچنان که اقتصاد کشور، قوانین، مقررات و نیازهای بازار کار، دگرگون و تحول می یابند، نظام های آموزش عالی نیز باید در تلاش باشند تا تغییراتی در برنامه های خود ایجاد کنند و با توسعه اقتصادی و بازار کار هماهنگ شوند، زیرا هدف از اجرای طرح کارآفرینی در دانشگاه ها، پرورش دانشجویانی است که بتوانند پس از دانش آموختگی شغل تازه ای همراه با نوآوری و ابتکار ایجاد کنند. از این رو امروزه آموزش کارآفرینی به یکی از مهمترین و گسترده ترین فعالیتهای دانشگاه های جهان تبدیل شده است. آنچه در این دوره ها باید بیشتر مورد توجه بگیرد، مناسب بودن اهداف و محتوای دوره های آموزشی، کارآفرینانه بودن شیوه های تدریس و ارزشیابی، ایجاد و گسترش مفهوم و فرهنگ کارآفرینی در محیط دانشگاه ها، ایجاد تحرک برای توسعه اقتصادی، ترغیب دانشگاهها به برگزاری دوره ها و کارگاههای آموزش کارآفرینی، گسترش پژوهش ها در خصوص کارآفرینی و کارآفرینان، حمایت های اطلاعاتی، مشاوره ای و مالی لازم به منظور راه اندازی فعالیتهای کارآفرینانه از سوی دانشجویان و دانش آموختگان، ترکیب اعضای برگزارکننده دوره ها و فعالیتهای آموزشی کارآفرینی، اثر بخشی دوره های کارآفرینی و تطبیق و هماهنگی دوره های آموزشی و موارد یاد شده با یکدیگر به منظور تربیت دانشجویان و دانش آموختگان کارآفرین است (احمدپور، ۱۳۷۹).

۱-۲- بیان مساله

عمده ترین مسئله ای که باعث رشد و توسعه اقتصادی می شود، تغییر در کیفیت آموزش و توجه به نیروی انسانی است. اگر بحث کار آفرینی در کشور جدی تلقی شود، باید نظام آموزشی به سمتی برود که نیروهای با شهادت، شجاع در تصمیم گیری پرورش دهد. منبعی که به توان خلاقیت انسان ها بر می گردد. از یک سو ارزان واز سوی دیگر بسیار ارزشمند و پایان ناپذیر است. امروزه همگان دریافته اند، جوامعی که به منابع انسانی متکی بوده اند (نسبت به جوامعی که تابع منابع زیرزمینی بودند)، در بلند مدت موفق تر بوده اند و یکی از اصول اساسی و مسائل مهم زندگی انسان ها است که در همه ادوار و اجتماعات بشری نقش مهمی دارد و بالندگی منابع انسانی را به حرکت در می آورد (احمدپور ، ۱۳۷۸).

اساساً هدف از تشکیل نظام آموزشی در سراسر دنیا، از آموزش ابتدایی تا آموزش عالی، بطور کلی پاسخ به خواست‌ها و در نظر گرفتن غرض‌نهایی جامعه است، اهداف نهایی تعلیم و تربیت را می‌توان در تحقق دو هدف کلی: پرورش شخصیت انسان و رفع نیازهای اجتماعی خلاصه نمود (کاردان، ۱۳۸۳).

کارآفرینی فرایند بلند مدت آموزشی و پرورشی است که مستلزم برنامه ریزی در نظام آموزشی کشور به ویژه در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی است و برای تحقق اهداف کارآفرینی در دانشگاه‌ها نیز باید به این نکته توجه نمود، که چنانچه افراد تحت آموزش با اهداف، محتوا، شیوه‌های تدریس و شیوه‌های ارزشیابی دانشگاه‌ها هماهنگ شوند بهره بیشتری از تلاش‌های آموزشی حاصل می‌شود (بلاک و استامپ^۲، ۱۹۹۲).

در ایران تا آغاز برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، به کارآفرینی توجهی نشده بود، اما در این برنامه به علت وجود بیکاری گسترده بویژه در میان جوانان و دانش‌آموختگان دانشگاهها و پیش‌بینی تشدید این معضل در دهه ۱۳۸۰، کارآفرینی مورد توجه قرار گرفته است. براساس بند ۲- الف، راهکارهای اجرایی بخش آموزش عالی مندرج در جلد دوم پیوست شماره ۲ لایحه برنامه پنج ساله سوم توسعه، بر کارآفرینی و کارآمدی دانشجویان و دانش‌آموختگان از راه تحول برنامه‌ها و شیوه‌های آموزشی تاکید شده است (مقیمی، ۱۳۸۱). پس بطور کلی همراه با آشکار شدن نقش و تأثیر کارآفرینی بر روند اشتغال‌زایی و رشد اقتصادی کشورها ی توسعه یافته، تلاشها در جهت آموزش و تعمیم دانش و روحیه کارآفرینی در بین مدیران، دانشجویان، کارآفرینان، بالفعل شکل گرفته است و با توجه به اینکه وظیفه نظام آموزشی، به ویژه مراکز آموزش عالی تربیت دانش‌آموختگانی که علاوه بر داشتن علم در یک حوزه تخصصی، اعتماد به نفس، قدرت ابتکار، خلاقیت، خطرپذیری و در کل تربیت نیروی انسانی خلاق است (پرداختچی و شفیع زاده، ۵۳، ۱۳۸۵). لازم است برای نیل به این اهداف به تدوین برنامه پرداخت، و منظور از برنامه پیش‌بینی اقدامات و عملیاتی است که باید انجام بپذیرد تا هدف‌های بهتر و باارزش‌تر تحقق یابند یکی از زمینه‌های تحقق هدف‌های آموزش عالی، دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی در نظام آموزش عالی می‌باشد و از مهم‌ترین ابزار و عناصر تحقق بخشیدن به اهداف و رسالت‌های کلی آموزش عالی است. (آلتباخ، ۱۹۹۸) باید مراکز آموزش عالی در سازماندهی عناصر برنامه درسی به حل معضلات اجتماعی توجه داشته باشد، زیرا مسوولیت اصلی رشد فردی و توسعه کشور بر عهده نهادهایی همچون دانشگاه و موسسات آموزش عالی است

(آراسته، ۱۳۸۲). آموزش کارآفرینی فقط نیازمند علوم و دانش نیست بلکه نیازمند روش های جدید تفکر و انواع مهارت های نو، هنرها و رفتارهای جدیدی است که روش های سنتی آموزش والگویی موضوع محوری، به تکمیل و ایجاد آنها نیستند (عارفی، ۱۳۸۱). لذا در امر آموزش کارآفرینی، برنامه درسی و عناصر آن بعنوان مهم ترین گام برای شناسایی و آموزش ویژگیهای کارآفرینی در فراگیران است. و مساله اصلی در این میان میزان توجه برنامه ریزان درسی به ویژگی های کارآفرینانه است. که با بازنگری عناصر برنامه درسی مراکز آموزش عالی و طراحی اصولی آن، میزان انگیزش دانشجویان را بالا برد تا کارآفرین پرورش یابد.

در این پژوهش کارآمدی برنامه درسی مراکز آموزش عالی در راستای پرورش کارآفرین از دیدگاه متخصصان بررسی می شود و مولفه ها و متغیرهایی که محقق در پی بررسی آنهاست که عبارتند از: اهداف آموزشی، اهدافی که برای آموزش کارآفرینی مراکز آموزش عالی باید دنبال کند تا رفتار و ویژگی های کارآفرینانه همچون فرصت جویی، ابتکار، مخاطره پذیری را در فراگیران توسعه دهد. محتوای آموزشی مورد نیاز: اینکه چه چیزی باید یاد داده شود و چه ویژگی هایی در انتخاب و سازماندهی محتوا رعایت شود تا تمام نیازهای آموزشی را تحت پوشش قرار دهد؟. برای تحقق هدف های آموزشی و شیوه ارائه محتوا چه روش هایی بکار برده شود و و چه ویژگی هایی فعالیت های یاددهی - یادگیری داشته باشد تا تغییرات مورد نظر در کارآفرین ایجاد شود است؟ و در نهایت یکی از مهمترین مراحل تنظیم برنامه های درسی و برآورد کننده بازده کار، توجه به ارزشیابی می باشد که بخش مهمی از فرایند آموزش و تجربه یادگیری و به تعبیر براون و نایت قلب تجربه فراگیران محسوب می گردد (عارفی، ۱۳۸۱) که با توجه به هدف پژوهش که همانا پرورش کارآفرین می باشد. چه شیوه هایی برای ارزیابی آموخته ها و عملکرد فراگیران مناسب است تا به اهداف مورد نظر دست یابیم؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

چرا دانشگاه ها باید کارآفرین بپرورانند؟ بنظر محقق در حال حاضر کارآفرینی یک ضرورت می باشد زیرا سالانه بیش از پانصد هزار نفر از دانشگاه های دولتی و آزاد کشور فارغ التحصیل می شوند. و با توجه به این که تنها ده درصد فارغ التحصیلان ما شانس ورود به سازمان های دولتی را خواهند داشت. بنابراین لازم است دانشجویان بدانند که چگونه باید شخصاً یک فعالیت اقتصادی را طراحی و راه اندازی کنند؟ چگونه آن را گسترش دهند؟ چگونه دست به کارهای خلاق زده و تکنیک های خلاقیت را در خود به کار ببرند؟ چگونه کار خود را مدیریت کنند؟ چگونه

محصول خود را بفروشند؟ چگونه با بازارهای جهانی ارتباط برقرار کنند؟ و این چگونه انجام دادن ها نیاز به اهداف ، محتوا، شیوه های آموزش و نحوه ارزیابی کارآمد دانشگاه ها دارد که درمقابل تغییر و تحولات و این دگرگونی ها ، فرصت ها و تهدیدهایی بوجود می آورند و مواجه با آنها نیازمند کارهای خلاقانه است و استادان و مربیان تعلیم و تربیت و همچنین متخصصین کارآفرینی باید درباره ثمره واقعی تعلیم و تربیت بیندیشند، همانطور که وایتهد می گوید « یادگیری شاگردان بی فایده است مگر اینکه کتاب های خود را گم کنند و جزوات را بسوزانند» تلویحاً به این معنا اشاره دارد که ثمره واقعی تعلیم و تربیت باید فرایندی باشد که در آن تفکر خلاق ، تفکر انتقادی و کارآفرینی بوجود بیاید (مایلز، ۲۰۰۲).

از دیدگاه صاحب نظران ، پرورش انسانهای متخصص در زمینه های گوناگون ، تربیت معلمان و حفظ سنت های علمی و آکادمیک و تأسیس مراکز تحقیق و تربیت عمومی ، توسعه میراث فرهنگی و حل مسائل جامعه از جمله اهداف مهم آموزش عالی شناخته شده است . بدین ترتیب می توان آموزش عالی همچون دانشگاه ها را یکی از منابع اصلی تولید دانش ، وسیله انتقال تجارب فرهنگی و علمی انسانها ، پرورش و تحویل دهنده رهبران فکری، سیاسی و مدیران و معلمان فردا به جامعه و مکان های مناسب برای مباحثه و مذاکره در جهت حل مسائل علمی ، اجتماعی و ایجاد اصلاحات و ابزارهای سودمند برای پرورش خلاقیت و آرایه نوآوری ها و تبادل اطلاعات و همکاریهای بین المللی در رابطه با تحقیقات و تکنولوژی قلمداد کرد (کمیسون بین المللی تعلیم و تربیت ، ۱۳۷۶). عصر حاضر ، عصر دانایی ، خلاقیت ، دوران بسیج اندیشه ها و ابتکارات و تلفیق آنهاست و در کارآفرینی نیز بحث از بکار گرفتن فکر ، ابتکار ، خلاقیت ، فرصت جویی و فرصت آفرینی مطرح می شود اینها مباحثی است که در کشور به آنها نیاز داریم (خدمتی توسل ، ۱۳۷۹).

۴-۱-اهداف

۴-۱-۱-اهداف کلی

الف (بررسی کارآمدی برنامه های درسی مراکز آموزش عالی در راستای پرورش کارآفرین

ب) آرایه پیشنهادهایی به متخصصین برنامه ریزی برای پرورش کارآفرین از طریق برنامه های درسی

۵-۱- سوالات تحقیق

۵-۱-۱- سوالات اصلی تحقیق

۱- چگونه از طریق برنامه های درسی در مراکز آموزش عالی ، کارآفرین پرورش می یابد؟

۲- چه پیشنهادهایی به مولفین و متخصصین برنامه های درسی در رابطه با پرورش کارآفرین می توان ارائه داد؟

۱-۵-۲- سؤالات فرعی تحقیق

۱- برای پرورش کارآفرین، اهداف آموزشی برنامه های درسی مراکز آموزش عالی چه ویژگی هایی می تواند داشته باشد؟

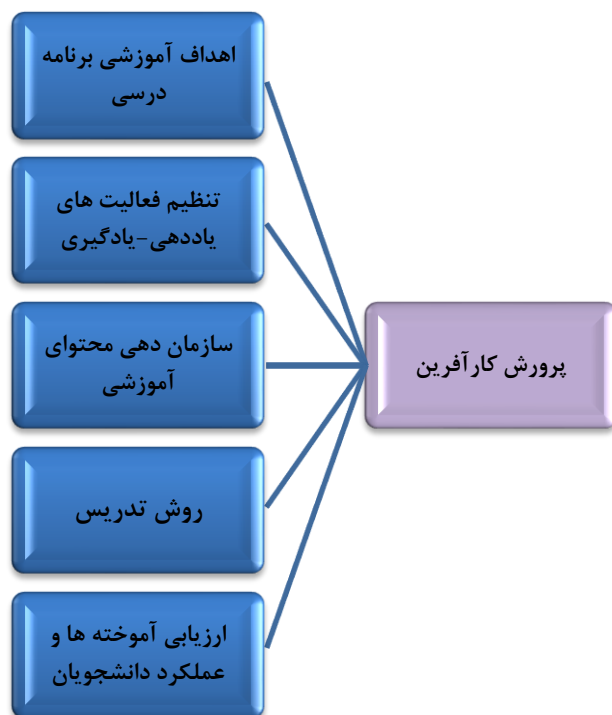
۲- برای پرورش کارآفرین، انتخاب و سازماندهی محتوای آموزشی برنامه درسی مراکز آموزش عالی چه ویژگی هایی می تواند داشته باشد؟

۳- برای پرورش کارآفرین ، فعالیت های یاددهی - یادگیری مراکز آموزش عالی چه ویژگی هایی می تواند داشته باشد؟

۴- برای پرورش کارآفرین ، روش تدریس مراکز آموزش عالی باید چه شیوه هایی می تواند داشته باشد ؟

۵- برای پرورش کارآفرین ، درازبایی آموخته ها و عملکرد دانشجویان مراکز آموزش عالی چه شیوه ها یی می تواند در نظر گرفته شود؟

۱-۶- مدل مفهومی

شکل ۱-۱. مدل مفهومی تحقیق

۱-۷-۷- قلمرو تحقیق

قلمرو موضوعی و محدوده ی مکانی و زمانی این تحقیق به شرح زیر می باشد:

۱-۷-۷-۱- قلمرو موضوعی

قلمرو موضوعی این تحقیق، بررسی کارآمدی برنامه درسی مراکز آموزش عالی در راستای پرورش کارآفرین از دیدگاه متخصصان می باشد که در حوزه کارآفرینی و علوم تربیتی می باشد.

۱-۷-۲- قلمرو زمانی تحقیق

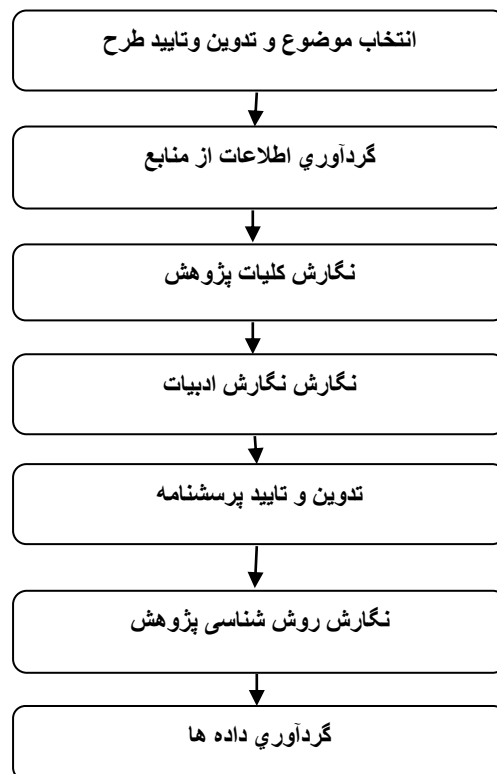
دوره زمانی این تحقیق ۶ ماه بوده است که از آبان ۱۳۹۲ آغاز و تا فروردین ۱۳۹۳ ادامه داشته است. لازم به ذکر است که داده های آماری این پژوهش، طی ماه اسفند و فروردین گردآوری شده است. و این پژوهش به صورت مقطعی در فواصل زمانی مختلف انجام گردیده است.

۱-۷-۳- قلمرو مکانی تحقیق

این پژوهش، در کلیه مراکز آموزش عالی مستقر در شهرستان زاهدان انجام شده است. جهت اجرای چارچوب به دست آمده در این پژوهش از نظرات خبرگان، مدیران و کارشناسان در موسسات آموزش عالی استفاده شده است.

۱-۸- مراحل انجام تحقیق

مراحل انجام تحقیق حاضر در ۹ مرحله که در مرحله اول، پس از انتخاب طرح پیشنهادی پایان نامه و انتخاب قلمرو موضوعی پژوهش، پس از اتخاذ نظر اساتید موضوع مورد نظر، طرح پیشنهادی تایید شد. در مرحله دوم کلیات طرح پیشنهادی نوشته شد و در طی مرحله سوم اقدام به جمع آوری اطلاعات و بررسی ادبیات و مبانی نظری مربوط به موضوع، در بین مقالات موجود در داخل کشور و خارج از کشور شد. در چهارمین مرحله، پیشینه موضوع نگارش گردید. پس از طی این مراحل، مدل مفهومی پایان نامه ترسیم و با کمک شاخص های موجود در مدل، در پنجمین مرحله، پرسشنامه پایان نامه تدوین گردید به رویت استاد راهنما و خبرگان موسسات آموزش عالی در زمینه برنامه درسی و آموزش کارآفرینی رسید. در مرحله ششم، روش شناسی پژوهش نوشته شد و پس از تایید پایایی و روایی پرسشنامه، در بین کارشناسان و صاحب نظران در موسسات آموزش عالی توزیع گردید و در خلال مرحله هفتم، اقدام به گردآوری داده ها نمودیم. در مرحله هشتم داده ها، تجزیه و تحلیل و نتیجه گیری و در آخرین مرحله، دفاع از پایان نامه صورت گرفت.

شکل ۱-۲. مراحل انجام پژوهش

۹-۱- تعاریف واژگان

۹-۱-۱- تعاریف مفهومی

برنامه درسی: یعنی "طرح آکادمیک" این طرح یک نقشه جامع برای عمل است که شامل هدف، فعالیت و روش های اندازه گیری موفقیت است. که دانشجویان باید فرا گیرند (استارک، ۱۹۹۷). و برنامه درسی مراکز آموزش عالی شامل کلیه تجارب و فرصت های یادگیری است که بصورت رسمی و غیر رسمی تحت نظارت و مسوولیت نظام آموزشی به منظور ایجاد تغییر مطلوب در دانش ها ، مهارت ها و نگرش های دانشجویان بررسی و اجرا می شود و عملکرد و بازده آن مورد ارزشیابی قرار می گیرد (ملکی ، ۲۲، ۱۳۸۱).

کارآفرین: کسی است که توانایی تشخیص و ارزیابی فرصت های کسب و کار دارد و می تواند منابع لازم را جمع آوری کرده و از آنها بهره برداری نموده و عملیات مناسبی را برای رسیدن به موفقیت پی ریزی کند (مردیت، ترجمه بنائیان، ۱۳۷۱)